Č. Stavek + odvisni in glavni stavek

Povežimo zgoraj napisano še s primerom, ki je na videz podoben:

> Odgovornost je del vsake suverene države, in če država ne uspe pri izvajanju te dolžnosti, odgovornost preide na mednarodno skupnost.

Tudi ta poved ima tristavčno zgradbo, a nekoliko drugačno od prejšnje:

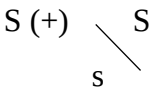

To poved začenja neodvisni stavek, ki bi ga lahko zaključili tudi s piko (*in* v naslednji povedi pa izpustili), nadaljuje pa se z odvisnikom, ki mu njegov glavni stavek šele sledi.

Po S-zgradbi lahko že sami presodite, da prve vejice nismo postavili zato, ker bi bila tam meja med glavnim stavkom in njegovim odvisnikom – je pa tam vsekakor meja med dvema stavkoma, od katerih je drugi na nižji skladenjski ravnini v razmerju do tretjega stavka. Neko znamenje med prvima dvema stavkoma (neko nekončno ločilo torej) vendarle potrebujemo in pravopisni dogovor pravi, da v tako zgrajenih povedih pred zvezo prirednega in podrednega veznika (v našem zgledu torej pred *in če*) pišemo vejico (lahko pa bi pisali tudi pomišljaj, tri pike ali podpičje). Poleg *in če* so tukajšnji vezniki še *in ker, in ko, in kot, in da, in kadar, in čeprav, in brž ko, in medtem ko, in namesto da* ipd. (ter seveda tudi *ampak če, vendar ko, toda ker, kajti da, namreč ko, torej da* itd.).

Vendar pozor: iz napisanega nikakor ne sledi, da kar pred vsako zvezo prirednega + podrednega veznika postavimo vejico. Zveze veznikov, kot so *in če, in ker, in ko* ipd., so namreč možne na dveh mestih:

a) tu, kjer smo si jih ravnokar ogledali – in tu pred sabo vejico imajo,

b) v priredno zloženem odvisniku, ki smo ga srečali v podpoglavju B – tam pa vejice pred sabo nimajo. Prim.:

> a) Odgovornost je del vsake suverene države, **in če** država ne uspe pri izvajanju te dolžnosti, odgovornost preide na mednarodno skupnost.
>
> PROTI:
>
> b) Menimo, da je pesem splošno znana **in da** se jo vsi učenci radi učijo.

Ločevanje enega in drugega položaja v resnici ni težko, upoštevati je treba le pravkar (in zgoraj) predstavljeno zgradbo povedi. V pomoč je lahko tudi že omenjeno dejstvo:

- Ko gre za poved, v kateri je pred *in če* vejica, lahko njen prvi stavek zaključimo s piko, veznik *in* v novi povedi pa izpustimo.

Odgovornost je del vsake suverene države, **in če** država ne uspe pri izvajanju te dolžnosti, odgovornost preide na mednarodno skupnost.

> Odgovornost je del vsake suverene države. Če država ne uspe pri izvajanju te dolžnosti, odgovornost preide na mednarodno skupnost.

- Pri priredno zloženem odvisniku pa zgornja pretvorba ni možna (če hočemo seveda ostati pri stilno nezaznamovani stavi).

Menimo, da je pesem splošno znana **in da** se jo vsi učenci radi učijo.

> Menimo, da je pesem splošno znana. *Da se jo vsi učenci radi učijo.

Utrdimo znanje o vejici v kombinaciji *stavek + odvisni in glavni stavek* še na primeru z *in ko*:

Napačno

Cement je hidravlično vezivo in ko pride do kemijske reakcije z vodo nase veže zrna agregata.

Pravilno

Cement je hidravlično vezivo, in ko pride do kemijske reakcije z vodo, nase veže zrna agregata.

Povzemimo podpoglavja C, Č in B:

• Poved je lahko sestavljena iz glavnega ali pa neodvisnega stavka, ki mu nato sledita odvisni stavek in njemu nadrejeni stavek.

✓ Na meji med temi tremi stavki postavljamo vejice, pri čemer v zvezah podredni + podredni veznik (npr. *da če*, *da ko*, *da kadar*, *ker ko*, *ker če*) ali priredni + podredni veznik (npr. *in če*, *in ker*, *in ko*) vejico vedno postavljamo pred prvi veznik.

☒ Kombinacija priredni + podredni veznik je sicer možna tudi v povedih s priredno zloženim odvisnikom. Tam pred vezniki, kot so *in če*, *in ker*, *in ko*, vejice ne postavljamo, saj ti vezniki stavke v takem odvisniku povezujejo priredno vezalno.

Znam. Razumem. Želim vedeti še več.

VAJA 1: Vstavite pravilne vejice.

a) Na list napišemo datum in če učenci želijo lahko liste obesimo v šoli.

b) Z avtomatizacijo lahko prihranimo veliko časa in ker čas predstavlja denar prihranimo tudi slednjega.

c) reža je postavljena navpično in ko pogledamo proti svetlobi določenega svetila vidimo na desni strani različne barve

č) Plezalni mož lovi otroke in kogar se dotakne spremeni v svojega pomočnika.

VAJA 2: Vstavite pravilne vejice.

Pazite, primeri so iz dveh položajev zveze priredni + podredni veznik (podpoglavje B in Č).

a) Če poznamo svoje možnosti in če poznamo grozeče nevarnosti lahko pravočasno razvijamo smeri svojega delovanja.

b) Tébe je v tistem času pustošila Sfinga in ker je /Ojdip/ razrešil njeno uganko je dobil tebanski prestol.

c) Ker govorimo o jekleni konstrukciji in ker je jeklo homogen material so rezultati analize predstavljeni kot /.../.

č) Heraklit je menil da ni v svetu ničesar trajnega ter da se svet neprestano spreminja.

d) Dokument navaja da opazovanje ni preprost proces in da morajo učitelji pri pouku učence voditi prek izkustva gledanja.

e) V kovinah je prisotnih veliko prostih elektronov in kadar so si ti zelo blizu lahko pride do njihove izmenjave.